

LA PREDILECCIÓ DE CARLES V PELS CATALANS: APORTACIONS A UN TÒPIC RECURRENT

Àngel Casals
Universitat de Barcelona

Fa poc més de cent anys, Francesc de Bofarull i Sans va recollir cartes de Carles I adreçades a la ciutat de Barcelona i al General, en un volum que va titular *Predilección de Carlos V por los catalanes*¹. El títol reflectia com pocs la conclusió de l'autor: a partir de les cartes, hom podia deduir una estreta relació d'afecte entre l'emperador i els seus súbdits catalans. Aquest corrent de simpatia mútua tenia altres proves: les freqüents –i en alguns casos llargues– estades de Carles I a Barcelona i tot un seguit d'anècdotes, de dubtosa veracitat en alguns casos. Increïblement, les conclusions de Bofarull van fer fortuna, fins al punt que, malgrat ser criticades repetidament, cada cert temps apareix algun article o treball que, de manera més o menys matisada, insisteix en la mateixa idea: l'especial consideració que Carles I tenia envers Catalunya. El propòsit de la present comunicació és fer un breu repàs de tot el que s'ha dit sobre el tema i oferir algunes propostes de noves perspectives sobre la valoració del regnat del primer Habsburg.

La historiografia de la predilecció

Bofarull va fer el que possiblement els receptors als quals l'emperador adreçava les cartes no van fer: creure que l'afalagador llenguatge cancelleresc tenia alguna cosa a veure amb els autèntics pensaments del seu remitent. Ja, anteriorment, Coroleu i Pella havien donat una imatge positiva del regnat; tot i considerar que el monarca tendia cap a l'autoritarisme, no li estalviaven lloances: “En los primeros tiempos, esto es, mientras reinó el emperador D. Carlos, que a falta de un verdadero conocimiento del carácter de estos habitantes tenía la poderosa intuición y el talento político que han inmortalizado su nombre, los catalanes no hubieron de apercibirse del cambio, disfrazado por otra parte con el respeto a las antiguas prácticas y distraída su atención por el glorioso fragor de cien victorias que al engrandecer la patria enaltecían al propio tiempo la institución real”²

En el nostre segle, Merriman va introduir un nou element en la relació entre Carles I i els catalans: el tarannà dels barcelonins permetia una millor entesa entre aquests i el seu rei, enfortida per la llarga estada de 1519: “They (els catalans) already began to discern, what the mass of the spaniards took much longer to realize, that the rule of his alien Fleming might have its glorious compensations; that if the failed to position of prominence

1. BOFARULL I SANS, Francisco: *Predilección de Carlos V por los catalanes*, Barcelona, 1891.

2. COROLEU I PELLA: *Las Cortes catalanas*, Barcelona, 1876, pàg. 337.

and power which they never, under any other auspices, could have possibly attained”³. Aquest canvi era fruit del caràcter més europeu i més cosmopolita dels catalans, segons Merriman, els quals van poder copsar –a través de fets com la reunió dels cavallers del Toisó d’Or, o la proclamació imperial– els profits de la nova situació. Aquesta nova òptica va enfortir la vella idea de la predilecció, possiblement perquè era afalagador veure la Catalunya del Cinc-cents com la porta de la modernitat a la Península.

La commemoració, el 1958, del Quart centenari de la mort de Carles I hauria pogut servir per a reformar el que fins llavors hom havia escrit. Ben al contrari, es produí una reincidència en les velles idees de Bofarull i Merriman: “Por debajo de la prosa solemne de las cartas y los mensajes fluye –pese a las inevitables asperezas del quehacer político– una riente vena de optimismo, de ilusión y prosperidad. La época será de las más brillantes que Barcelona ha vivido jamás”⁴. Pere Voltes, en el seu estudi, pròleg a les cartes de Carles a Barcelona, tot i que defugia de parlar de la predilecció sí que assumia la idea d’una bona entesa entre el rei i els catalans, significant-se el seu regnat per la prosperitat que viu la ciutat.

També Joan Reglà dedicà, aquell any, dos articles al regnat de Carles I. Si en la seva obra sobre els virreis donava una opinió més matisada del balanç del regnat⁵, en els treballs de 1958 abonava una lectura similar a la de Voltes i Merriman, mantenint el tema de la predilecció, com a fons. Recorrent als llocs comuns de tota la historiografia anterior, en aquests treballs clarament de circumstàncies afegia una nova idea: el tarannà humanista de l’emperador i el seu entorn, i l’optimisme de l’època, van permetre una cordial relació entre rei i regne: “Carlos V y sus súbditos del principado de Cataluña se entendieron bastante bien desde el primer momento”⁶.

Tampoc Ferran Soldevila va deixar de parlar de la predilecció. Per a ell, les actituds de l’emperador “ens proven si no, potser, la seva predilecció pels catalans –una monografia documental ha pogut ser bastida amb aquest títol– la seva indubtable dilecció envers ells”⁷. També féu esment de la diferent rebuda dispensada pels catalans respecte als castellans, a la postura catalana durant les Germanies i les Comunitats, i a l’aire més europeu de Barcelona.

Dels darrers anys, ressalta la comunicació de Manuel Fernández Álvarez –il·lustre especialista sobre la figura de l’emperador– al Primer Congrés d’Història Moderna de Catalunya. Hi reprèn la línia més clàssica sobre el tema de la predilecció. A partir de les seves estades, els discursos de la proposició reial a les Corts i els esments de les memòries de Carles I, arriba a la conclusió que existia una entesa mútua entre Catalunya, emmirallada en la grandesa imperial, i el Cèsar: “Sobre la segunda cuestión –como vieron los catalanes las empresas carolinas– podría decirse que no pocos sintieron el orgullo de verse inmersos en una política imperial que salvaba así los antagonismos suscitados entre las dos Coronas de Aragón y Castilla”⁸. Introdueix, però, un element nou: el paper de Catalunya en les empreses mediterrànies de l’emperador.

3. MERRIMAN, Roger Bigelow: *The rise of the Spanish Empire in the Old World and in the New*. Vol.III, The Emperor. Nova York, 1962 (Ed. Original 1918), Pàg. 40.

4. VOITIS BOU, Pedro: *Cartas del emperador Carlos I a la ciudad de Barcelona*. Barcelona, 1958. Pàg. 36.

5. “El realisme de Carles V envers la problemàtica que sempre li va plantejar l’imperi féu que captés exactament la realitat peninsular. L’any 1519 en arribar a Barcelona, posa en primer lloc entre els seus regnes la Corona d’Aragó(...) Uns anys després –1533– l’emperador ja s’ha convençut que el principal suport demogràfic i econòmic de la seva política és Castella *cap dels nostres regnes*. REGLÀ, Joan : *Els Virreis de Catalunya*. Barcelona, 1a. Ed. 1956 (4a. Ed. 1985), Pàg.81.

6. REGLÀ, Juan: “Política de Carlos V en Cataluña”, *Carlos V (1500-1558). Homenaje de la Universidad de Granada*. Granada, 1958. Pp. 257-270. L’altre esmentat és “Carlos V y Barcelona”, *Estudios carolinos*. Barcelona, 1959. S’articulen sobre un seguit de notícies disperses, tretes d’una minsa quantitat de fons de la Cancelleria de l’ACA.

7. SOLDEVILA, Ferran: *Història de Catalunya*. Barcelona, 1962. Vol.II Pàg. 888.

8. FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, Manuel: “Carlos V y Cataluña”, *Pedralbes*, 5 (1985), Pàg. 24.

La historiografia crítica

Tanmateix, a part d'aquest cor més o menys laudatori, també hi ha veus crítiques que proposen una altre visió del regnat i el seu protagonista. Rovira i Virgili no té una opinió gaire amable de l'emperador (de fet, no la té de cap successor de Martí I): per a ell, la suposada predilecció és "una barreja de benevolença relativa i d'imposicions i desatencions"⁹. El mateix Soldevila, molt abans del text que citàvem més amunt, havia fet una ressenya, a l'obra de Merri-man, discrepant de l'opinió de l'hispanista: "Quan els catalans volien acudir ràpidament en socorriment de llurs sobirans, trobaven la manera de fer que les Corts actuessin sense entrebancs ni ajornaments i, fins si calia, sabien prescindir de les Corts. Aquest desig d'ajudar promptament i eficaçment la Corona, existí en el regnat de Carles I? Indubtablement no"¹⁰.

García Cárcel ha estat possiblement dels més taxatius negant la predilecció: "Actualment són insostenibles els tòpics idíl·lics amb que la historiografia romàntica catalana (Bofarull parla de la "predilecció" de Carles I per Catalunya)" va fer ressaltar les relacions de l'emperador amb Catalunya"¹¹. Per aquest historiador, seguint en bona part estudis anteriors de Soldevila, va anar avançant, durant el regnat, "la fossilització constitucional de Catalunya i la castellanització de la monarquia"¹².

Tot i que podríem citar d'altres autors, per al propòsit d'aquesta comunicació és més important d'esbrinar les raons d'aquesta optimista –en general– valoració del període. De fet, la major part dels historiadors han treballat amb notícies aïllades, anècdotes¹³ de dubtosa veracitat i alguns fets o personatges brillants a la Barcelona de l'època: les estades de Francesc I i Íñigo de Loyola o el virregnat de Francesc de Borja. Però, sobretot, amb un determinat concepte de la història política de la Catalunya dels segles XVI i XVII bastit sobre quatre períodes: el regnat de Ferran II, el viratge de Felip II, la Guerra de 1640, i, finalment, la Guerra de Successió. Els buits entre mig de cadascun s'han judicat projectant-li els dos extrems que el limitaven i usant una quantitat molt petita d'informació. Sortosament, en els darrers anys aquesta situació s'ha vist molt millorada pel que fa, si més no, al període 1652-1705¹⁴. No han tingut tanta sort els períodes anteriors, ni el corresponent a Felip III ni el segle XVI. Això ha fet que es produeixi una lectura finalista i direccional de la història: de Ferran II a la Guerra dels Segadors hi ha una creixent pressió castellanitzadora i absolutista amb una punta el 1568¹⁵. Entremig, el regnat de Carles I, com a contrast,

9. ROVIRA I VIRGILI, Antoni: *Història Nacional de Catalunya*. Barcelona, 1934. Vol VII, pàg. 614.

10. SOLDEVILA, Ferran: "Altres aspectes del llibre del professor Merri-man". *Revista de Catalunya*, 33 (1927), pp. 219-250.

11. GARCÍA CÁRCEL, Ricardo: "El replegament davant l'hegemonia castellana", *Història de Catalunya*. Salvat Editores. Barcelona, 1978. Vol IV, pp. 20-47, pàg. 21.

12. GARCÍA CÁRCEL, Ricardo: *op. cit.* pàg. 33.

13. Tals com l'acceptació de pagar drets del General per part de Carles, la frase sobre que preferia ser titulat comte de Barcelona que emperador, o l'estada de 1519. La primera és certa i n'hi ha constància documental a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA): Generalitat. Dietari, 15. 25 d'abril de 1533, folis 85-85g.

14. El concepte del neoforalisme, que fa vint anys era acceptat d'una manera general, ha perdut ja la vigència. Per citar només les obres més significatives: SÁNCHEZ MARCOS, Fernando: *Catalunya y el gobierno central tras la Guerra de los Segadores (1652-1679)*. Barcelona, 1983. DANÍ, Jaume: *Aixecaments populars als Països Catalans (1687-1693)*. Barcelona, 1990. AIBARÉDA, Joaquim: *El catalans i Felip V*. Barcelona, 1993. GONZÁLEZ, Mònica: *Les institucions catalanes durant la Guerra de Successió: Les Corts de 1705-1706*; tesi de Llicenciatura, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1992.

15. Molt clares, en aquest sentit, són les idees de Reglà, recollides per Joaquim Nadal: "l'articulació molt complexa del sistema institucional català amb la Monarquia hispànica que, malgrat que accepta els principis jurídics de la Corona d'Aragó, tendeix a la llarga a plantejar progressivament l'afirmació dels principis d'autoritat absoluta de la Monarquia, bloquejant d'aquesta manera tota possibilitat d'actualització –"aggiornamento", diu Reglà– de les pròpies institucions catalanes que, ni en el seu funcionament ni en el control social que s'exerceix damunt d'elles, en prou feines evolucionen al llarg dels segles XVI i XVII". NADAL, Joaquim: "El govern de Catalunya entre l'autonomia i el centralisme, segles XVI-XVII", *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña*, XVIII. (1978) pàg. 51.

Pierre Vilar abunda en aquesta línia: "Carles V es mostrà inicialment cortès i àdhuc afalagador envers el seu "Comtat de Barcelona", però l'idíl·li durà molt poc. I Felip II es mantingué llunyà, despectiu". VILAR, Pierre: "Introducció" a NADAL, Joaquim i WOLFF, Philippe: *Història de Catalunya*. Barcelona, 1983. Pàg. 22.

és una mena d'oasi o illa, on no hi ha conflictes entre rei i país, i, per tant, moment de pau entre l'empenta primera de Ferran "el Catòlic" i la de Felip II. No és d'estranyar, doncs, que, entre el seu avi i el seu fill, l'emperador aparegui -ni que sigui per contrast- com a més comprensiu i fins i tot simpàtic envers els habitants del Principat.

Aquesta precarietat en els nostres coneixements del Cinc-Cents ja havia estat denunciada per Ernest Belenguier, anys abans que el citat escrit de Vilar¹⁶. I, posteriorment, ho amplià, en un treball de 1986, en el que posava en qüestió la data de 1568, que considerava massa condicionada per realitats exteriors alienes a les més immediates de la situació catalana, i conclouia que tot de plegat calia la revisió¹⁷. Efectivament: confirmar o negar una suposada "pax carolina" a Catalunya ens posaria en el camí marcat per Reglà, o bé ens n'allunyaria definitivament i ens obligaria a repensar el segle XVI.

Apunts per a una lectura del regnat de Carles I

Pensar en predileccions, simpaties o antipaties parteix de l'apriorisme que el rei tenia idees pròpies sobre Catalunya i que aquestes coincidien, més o menys, amb la dels seus súbdits. "Su actuación en el interior de Castilla (y de Aragón, etc.) estuvo exclusivamente apuntada a resolver el problema del momento de la mejor manera posible, sin pararse a mirar si la solución momentánea podía, y de qué manera, encuadrarse en una solución definitiva y acertada"¹⁸. Coincidim amb l'opinió de Chabod, formulada el 1940 en un dels seus clàssics i magistrals estudis. Acceptar que Carles pogués tenir opinions sobre cada territori que formava el seu Imperi és demanar massa. Per força, les seves idees sobre el Principat havien de provenir dels seus secretaris i consellers, el seus homes de confiança. Cal, doncs, identificar qui són i què diuen. Sobre el primer aspecte, cal dir que parlem d'un nombre sorprenentment petit de gent que, a més, no tenien accés directe al monarca amb regularitat. L'únic català amb una relació estreta i llarga amb Carles va ser Joan de Comalonga, des de 1528, quan va redactar i llegir la proposició a la Cort convocada a Montsó, i que, juntament amb el vice-canceller Sunyer, va ser l'únic oficial català que va acompanyar l'emperador en el seu viatge a Itàlia el 1529¹⁹. Però, Comalonga no exercia com a català a l'entorn imperial, sinó com a oficial reial que proporcionava notícies d'un món del qual era gran coneixedor: "ayer sacaron nuevos conselleres y hay paja y grano. El primero es hun viejo que se llama mossen Bosch que stuvo conseller en Monço el año XXXIII(...) el segundo es el huesped de mossen de Granvela (...) creo que estos dos haran lo que deven en lo que ofrece sino se gastan como los otros"²⁰, escribia a Cobos sobre els consellers de Barcelona extrets el 1542.

16. BELENGUER, Ernesto: "La problemática del cambio político en la España de Felipe II. Puntualizaciones sobre su cronología", *Hispania*, 146, (1980), pp. 529-576.

17. "Sin los contrastes cronológicos oportunos, la tesis del viraje queda así demasiado ligada a los acontecimientos internacionales (...) Incluso para una confirmación definitiva del espléndido trabajo de Reglá, hora es ya de que la investigación se proyecte en la época de Carlos V y siga después haciéndolo más allá de 1570". BELENGUER, Ernesto: *La Corona de Aragón en la época de Felipe II*. Valladolid, 1986, pàg. 18.

18. CHABOD, Federico: *Carlos V y su imperio*. Madrid, 1992. Pàg. 91.

19. De permetre-ho la documentació, la figura de Comalonga mereixeria, per si un estudi. Per seguir el seu periple al costat de Carles I: ARRIETA, Jon: *El Consejo Supremo de la Corona de Aragón (1494-1707)*. *Historia, estructura y funcionamiento*. En premsa.

20. Archivo General de Simancas (AGS): Estado 283. Doc. 203. Comalonga a Cobos. 1 d'octubre de 1542.

L'altre aspecte en el qual Comalonga és important radica en la redacció d'informes i memorials de govern al rei. Per Arrieta: "Nuestra sospecha de que el autor de este tipo de memoriales, concretamente los abundantes y extremadamente minuciosos de 1529 que hemos analizado fuera Joan de Comalonga, aparece aquí claramente confirmada". (op. cit. nota 177, foli 355-356), referit a un memorial de 1546.

Cobos, el fonamental i imprescindible Francisco de los Cobos. Durant molt anys va mantenir una xarxa de gent, de la seva confiança, que li enviava informes sobre el Principat, i era interlocutor privilegiat dels lloctinents. Molt més que el Consell d'Aragó, ell era el filtre entre Catalunya i Carles²¹. Personatges com el Mestre Racional Gralla i Desplà i, sobretot, Joan Ferrer Despuig, regent de la tresoreria, es convertiren en els seus corresponsals a Catalunya²². En els lligalls d'Estat de Simancas és freqüent de trobar la seva lletra menuda, i sovint il·legible, al marge de les minuts i consultes. Era el negociador inevitable, conjuntament amb Granvela, dels braços amb la Corona a la Cort²³; fins i tot, era consultat i opinava sobre nomenaments de càrrecs eclesiàstics²⁴ i enviava instruccions per als lloctinents²⁵ i podia arribar a escriure: “yo haré que Su Magestad les scriva reprehendiendo les la su blandura”²⁶. Durant la regència del Cardenal de Toledo, Juan Pardo y Tavera, el camí que seguien els temes catalans era que els adreçats directament a l'emperador passaven per mans de Granvela, qui informava el rei abans de fer les respostes que tornaven a Catalunya passant per la cort de Castella, on eren revisades per Cobos amb el Consell d'Aragó²⁷. En tals circumstàncies, es fa difícil saber què hi ha de personal en les decisions de l'emperador. Sí que coneixem, en canvi, què opinava Cobos dels catalans: “Yo no puedo entender esta gente, que una vez nos dicen que lo tienen todo pasado y por otra parte hallamos otra cosa”²⁸ deia, durant la Cort de 1520. En general, compartia l'opinió generalitzada dels oficials castellans de la Corona, els quals consideraven Catalunya difícil de tractar, amb un sistema legal que permetia encobriments, puix que protegia massa els catalans, i un país dividit en faccions, com li deia Francesc de Borja en una ocasió: “como quiera que Cataluña no se pueda gobernar sino aprovechándose unas vezes de los unos y otras de los otros”²⁹. En general, l'intercanvi d'opinions entre els oficials castellans del rei traspuava una clara hostilitat³⁰ que, de vegades, provocava enfrontaments amb els catalans al servei del rei. El text més impressionant és el que explica una conversa entre Alonso de Rábago, proveïdor de les galeres del rei a Barcelona, i Miquel Mai, redactada pel primer i enviada a Cobos:

“Yo decia al vicescanciller en sustancia delante de cinco o seis del consejo, que a causas nuevas eran menester Remedios nuevos y no Constituciones viejas. Que quando se hizieron no estaban aliados el turco y el Rey de francia contra el Rey de Aragon como agora. Respodiome entre otras pachochadas (sic) que, un dia, hablando mosen Berbera con el gran cancellor que le decia de estas cosas, dixo Berbera al cañeller: “señor en esta tierra tan bien entenderemos la lengua francesa como la castellana”, queriendo el vicescanciller

21. Jon Arrieta ha demostrat que el Consell d'Aragó té fins al 1547 una escassa influència en els afers de govern de la Corona d'Aragó, precisament l'any de la mort de Cobos.

22. Com hom pot fàcilment comprovar a Simancas a través de les cartes que adrecen a aquest personatges i el to què ho fan.

23. A la Cort de 1533, el 5 de novembre els braços fan una ambaixada per parlar amb Cobos i Granvela, amb el desig que intercedeixin davant el rei per a que Carles atorgui els capítols presentats. Arxiu I Històric Municipal de Barcelona (AHMB): Consell de Cent, XVI-66. Procés del braç reial. Foli 106.

24. Per exemple, Carles escrivia a Cobos, el 1540, per informar-se sobre a qui s'ha de nomenar com a bisbes de Tortosa i Elna. AGS: Estado 50. Foli 279.

25. Com per exemple, les adreçades a Francesc de Borja, el 27 de febrer de 1540. AGS: Estado 50, foli 159.

26. AGS. Estado 49. Doc. 149. Cobos a Francesc de Borja, 2 d'octubre de 1540.

27. AGS: Estado 50. Doc. 295 i 334.

28. AGS: Estado 267. Doc. 16. Cobos a Carles I. s/d. Gener de 1520.

29. AGS. Estado K 1695. Doc. 83.

30. “Pensar que han de hazer cosa que valga nada Vuestra Alteza sea çierto de ello, que andan personas entre ellos que no hazen sino desvaratar lo por todas las vias que pueden: unos por ignorancia, que son ya más del otro mundo que de este, otros que pueden más con ellos la insidia y la passion que no la razon. Assi que de aqui Vuestra Alteza ningund (sic) fundamento puede hazer” AGS: Estado 294. Doc. 105. El Marquès d'Aguilar al príncep Felip. 22 de març de 1544.

aplicar lo mismo a lo que yo dezia. Queriendo dezir tanto nos da ser del Rey de Francia como del de Castilla³¹.

Això es deia, el 1543, entre dos oficials reials! És significatiu de fer notar que la referència que va fer servir Miquel Mai és a una conversa amb Gattinara; o sigui, en plena època del que alguns han anomenat “etapa humanista” de l’Imperi. I, malgrat el filtre en les notícies que Cobos practiqué amb Carles, li arribava, si no els detalls, l’opinió d’aquests oficials, a través del mateix Cobos o d’altres membres del seu equip.

Hi ha, però, un fet evident: Carles va ser el rei de l’Edat Moderna que més vegades va entrevistar-se amb els dirigents del Principat en actes no protocolaris: en totes les celebracions de Cort era freqüent que rebés ambaixades dels braços i àdhuc es reuní amb la 24a. de Barcelona en una ocasió, l’11 de juliol de 1533. Pel que podem saber, aquestes trobades no eren autèntiques negociacions: es limitaven a intercanvi de monòlegs, en els quals els catalans demanaven l’aprovació de determinats capítols, mentre que el rei es limitava a repetir les peticions de diners o l’abreujament de la Cort³².

No tenim, dissortadament, notes de Carles sobre els catalans. Les seves “Memorias”³³ són útils només per a opinions de política exterior. En canvi, podem rastrejar entre la seva correspondència, amb resultats esgarrifosos: fora d’una lleugera idea sobre l’existència de la Cort i el complicat sistema jurídic, quan volia baixar a qüestions concretes depenia de consultes. El 1540, calia de triar un nou bisbe per a Elna, i Carles dubtava entre Fernando de Loazes o l’ardiaça Caçador. Es decantava pel primer, a qui deia conèixer; però, malgrat això, demanà a Cobos: “havisarme eis si es catalan o de donde es natural y también el Casador y lo que de cerca de ambos os paresçe para que mejor me pueda determinar”³⁴.

Què inspirava la política de Carles respecte de Catalunya? Ens remetem de nou a l’afirmació de Chabod. La recerca de recursos, mitjançant la Cort³⁵. Són constants els intents de Carles de convocar Cort o Parlament, amb la sola intenció d’aconseguir serveis. També va preocupar a l’emperador el paper de Catalunya dins la defensa imperial³⁶, i és sobresortint, en aquest aspecte, que l’única visita expressa que fa, a part de Barcelona, sigui Perpinyà, el febrer de 1538, on ell mateix dona les instruccions de com cal procedir en la seva fortificació³⁷ i que seguís de prop la fortificació de Roses³⁸. En definitiva, el que fes refe-

31. AGS: Estado 268, Rábago a Cobos. s/d. 1543. Doc. 121.

32. Sobre la reunió amb la Vint-i-Quatre: AHMB: MS. A-22: 11 de juliol de 1533. En aquesta, el rei els va demanar que acabessin la Cort el més aviat possible, mentre que els consellers es van limitar a dir que: “érem prompts per mirar en tot lo que fes servey de Sa Magestat”.

Entrevistes amb els braços, a la Cort de 1533; el 18 de setembre de 1533, l’ambaixada dels braços li van presentar els Capítols, i l’única resposta del rei va ser que comencessin a discutir el servei. AHMB: Consell de Cent. XVI-66. Foli 59.

L’any 1542, els barcelonins van demanar, en entrevista personal, permís per comprar tres mil salmes de blat. Carles, com de costum, va dir que ja prendria una decisió. Dos dies després, el 25 de juny de 1542, Francesc de Borja els va confiar: “que dema de matí Marquis (sic) de Gravela, el comendador Cobos y ell se han de veure sobre dit fet”. AHMB: Consell de Cent X-43: Els síndics a la Cort de Montsó als consellers de Barcelona. 25 de setembre de 1542. Foli 190.

33. Hi ha dues edicions recents: la de Fernández Álvarez i la de Cadenas y Vicent. FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, Manuel: *Corpus documental de Carlos V*. Vol. IV, Salamanca, 1979. CADENAS Y VICENT, Vicente: *Las “supuestas” memorias del emperador Carlos V*. Madrid, 1989.

34. AGS: Estado 50. Fol. 279. Carles I a Cobos. 13 de febrer de 1540. De vegades, Carles volia decidir sense consultes a Cobos i el Consell d’Aragó, amb el resultat de rellicades sensacionals. El 1540 volia enviar Francès de Beaumont com a Capità General als Comtats. Tot just un any després que els perpinyanesos es revoltessin contra ell, fet pel qual era vacant el càrrec! Sortosament, Cobos va congelar l’ordre i va escriure a Carles explicant perquè ho havia fet. Finalment, fou enviat Juan de Acuña.

35. Sobre la Cort i Carles I, vaig presentar una comunicació a les Jornades de la Asociación Española de Historia Moderna de 1992: “El servicio de las Cortes catalanas y su papel en la Hacienda Imperial de Carlos I”. Inèdita.

36. CASALS, Àngel: “La estructura defensiva de Catalunya en la primera mitad del siglo XVI. Los condados de Rosellón y Cerdaña” *XV Congreso de la Corona de Aragón*, Jaca, 1993. En premsa.

37. GAZANYOLA, Jean de: *Histoire du Roussillon*. Perpinyà, 1857. Pàg. 340.

rència a les grans directrius imperials ocupava i preocupava Carles molt més que la política interna catalana.

És per tot el que resta exposat que voldríem acabar al·ludint les famoses Instruccions de Palamós; millor dit, el paràgraf de les Instruccions, citat constantment, que fa referència a la Corona d'Aragó³⁹. De del nostre punt de vista, no diu més que el que vol dir: recomana al príncep que "seays muy sobre avyso", tot lligant amb el començament de la frase, que és el Consell d'Aragó qui l'anirà assessorant. Si tenim present que està en el document dels consells personals -els polítics estan en un altre document, a part- i en un paràgraf aïllat sense referències anteriors ni posteriors, no podem pas dir que aparegui com una qüestió important, més aviat al contrari. No és altra cosa que el reconeixement de la perplexitat i la ignorància d'un rei cap a la forma de govern d'una part del seus regnes. No escau, doncs, de mantenir tesis de predilecció, ni tampoc pensar que Carles I tingués projectes agressius cap al govern de la Corona d'Aragó.

38. DÍAZ ROMAÑACH, Narciso: "El emperador Carlos I y Rosas", *Revista de Historia Militar*, 57 (1984), pp.55-80.

39. Hem consultat la transcripció de Fernández Álvarez. FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, Manuel: *Corpus documental de Carlos V*. Vol. III, pàg. 97. Salamanca, 1979.